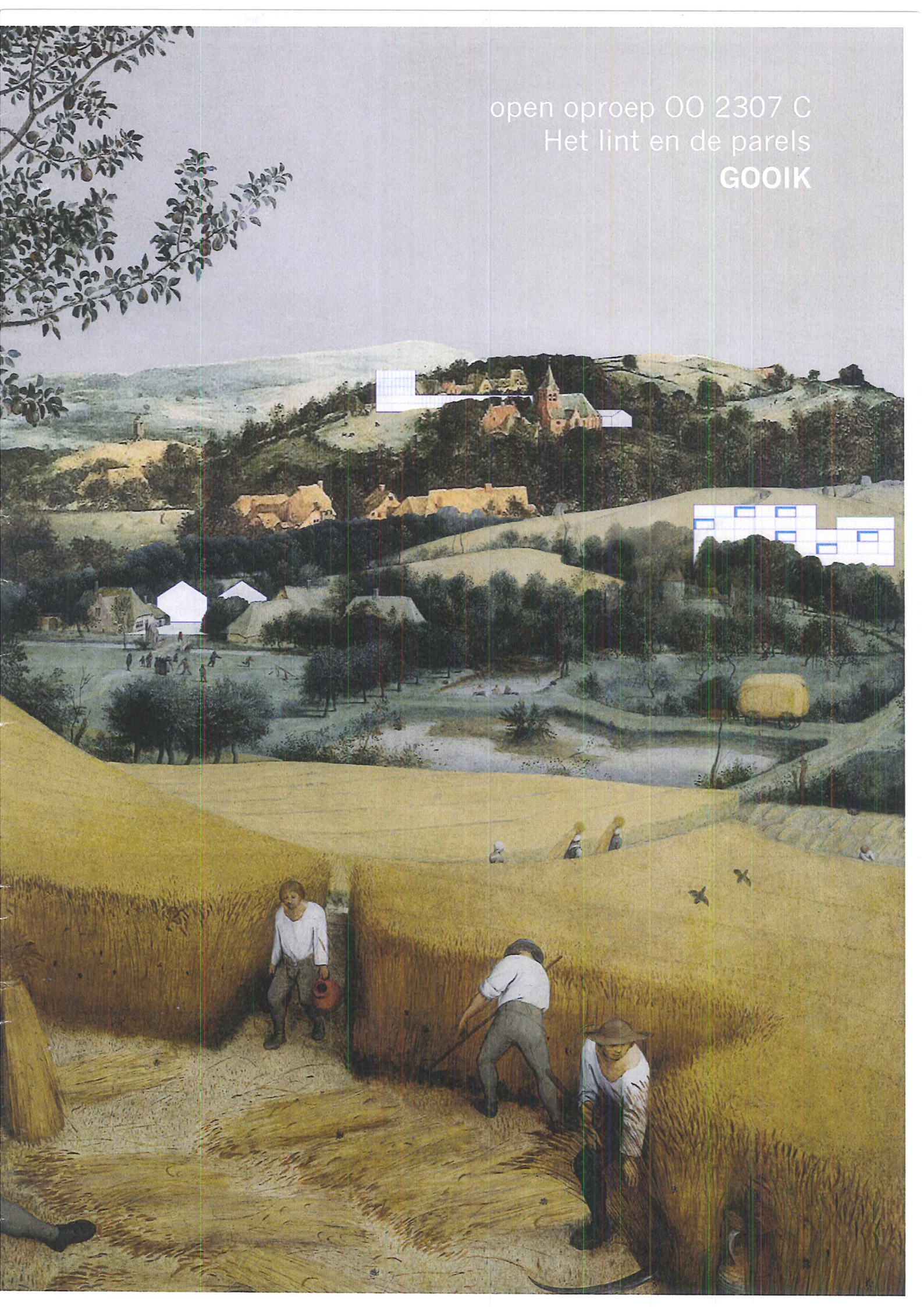

open oproep 00 2307 C
Het lint en de parels
GOOIK

open oproep OO 2307 C
Het lint en de parels
GOOIK

01/ NIEUWE ROL VOOR HET DORP

Het Vlaamse platteland is al enige decennia verwickeld in een continu veranderingsproces waarbij zowel de economische basis, de mentaliteit en lokale cultuur, als de ruimtelijke structuren en het ruimtelijk gedrag van de bewoners veranderen. Dit veranderingsproces is beschreven als verstedelijking, en gaat gepaard met het verdwijnen van de oorspronkelijke plattelandscultuur. De aard en omvang van de binding en de betrokkenheid die bewoners hebben met hun omgeving, het dorp, is daardoor sterk gewijzigd. Het dorp waar men geboren wordt, opgroeit, werkt, woont, winkelt, uitgaat en tenslotte oud wordt, bestaat niet meer. De leefpatronen van vroeger, waar binnen de grenzen van het dorp voor de meeste bewoners het leven van alle dag en zelf de volledige levensloop zich afspeelde zijn door de toegenomen mobiliteit achterhaald. De ruime regio is nu de actieradius van ons dagelijks leven. We pendelen naar ons werk, verplaatsen ons steeds verder om naar de supermarkt te gaan, in functie van onze sociale contacten of voor het invullen van onze vrije tijd. Voor veel van onze dagdagelijkse activiteiten zijn we het dorp ontgroeid. De schaalvergroting van ons woon-, werk en leefpatronen van het leven betekende het feitelijke einde van het oude **autonoom dorp** en het begin van het fenomeen van de 'verplaatste consumptie': het verdiende geld wordt niet alleen meer in het plaatselijke café of bij de lokale vereniging uitgegeven, maar steeds vaker ook in de nabijgelegen stad, of de omliggende regio.

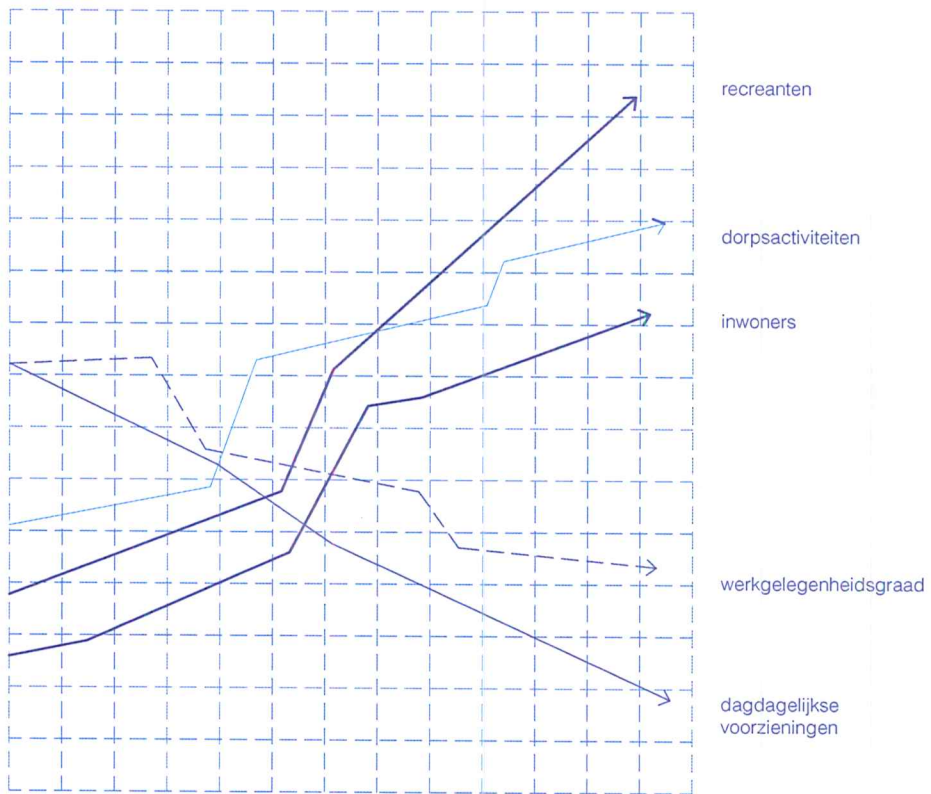
De veranderingen die dit teweegbrengen in dorpen voltrekken zich niet zonder problemen. Functieverlies -het sluiten van een school, de kerk, de dorpswinkel of café- en de toenemende eenzijdige oriëntatie op het wonen brengen een ingrijpende verandering van de identiteit van het dorp met zich mee. Het verlies van, vooral dagdagelijkse, commerciële functies wordt ervaren als een afname van de leefbaarheid van het dorp. Naast de schaalvergroting -van het autonome dorp naar de regio- in het sociale, economische en commerciële domein deed zich ook een belangrijke schaalverkleining voor. De betrokkenheid van de bewoners op hun eigen directe woonomgeving, huis met eigen tuin, nam de laatste jaren zeer sterk toe. Maar de binding met de ruimere leefomgeving, die van het dorp, neemt daardoor net af. Het autonoom dorp is vandaag daardoor een **woondorp** geworden. In dergelijke woondorpen zijn een groot deel van de bewoners er om woonredenen neergestreken en is men voor werk, voorzieningen en sociale contacten niet op het dorp aangewezen. Meer nog, de ruimtelijke neerslag van dit sterk geïndividualiseerde en introverte woonpatroon -de vrijstaande woning op de private omhaagde tuin- doet afbreuk aan zowel de ruimtelijke, landschappelijke en sociale structuur van het dorp. Hoe we momenteel bouwen in dergelijke woondorpen ondergraaft verder de mogelijke waarde van het dorp.

Opvallend is dat deze veranderingsprocessen in dorpen vaak tegemoet worden getreden met ingrepen en beleidslijnen die naar de toekomst toe een gering perspectief opleveren. Onderzoeksvragen worden nog te vaak geformuleerd met het traditioneel referentiekader van het autonome dorp in gedachten. Op die manier ontstaat geen inzicht hoe, op basis van nieuwe voorwaarden, nieuwe perspectieven voor het dorp kunnen worden gevonden. Dorpenbeleid blijkt nog te vaak primair voorzieningenbeleid. Beleid dat is gericht op het open willen houden van winkels, bibliotheken, basisscholen, dorpshuizen, het in stand houden van algemeen openbaar vervoer of het behoud van andere basisvoorzieningen. In veel gevallen heeft een aanpak die eenzijdig daar op gericht is maar een beperkt toekomstperspectief. De 'verschraling van het voorzieningenniveau' is immers het gevolg van tendensen die vanuit het dorp niet te keren zijn zoals steeds verder toenemende en individualiserende automobilititeit van de bewoners van het platteland enerzijds en de compleetheid op het vlak van voorzieningenaanbod van steeds ruimere regio's anderzijds. Tijd voor een andere aanpak.

We trachten daarom de vraag -om de afnemende dynamiek van de dorpskern Gooik tegen te gaan- op een andere manier te beantwoorden dan te bouwen aan het **autonoom dorp** via het herintroduceren van de dagdagelijks dynamiek van werken, winkelen en uitgaan. De basis daarvoor is immers verdwenen. Er is een andere en meer haalbare visie op het verbeteren van de leefbaarheid mogelijk en wel vanuit het referentiekader van het **woondorp**. Vanuit het referentiekader van het woondorp wordt niet de aanwezigheid van lokale functies maar de aanwezigheid van amenities, aantrekkelijkheden voor zowel bewoners als bezoekers in het woondomein, als essentieel gezien voor de leefbaarheid van het dorp. Een goede en betaalbare woonkwaliteit, een aantrekkelijk en natuurlijk landschap en een grote lokale sociale betrokkenheid kunnen dan de hoekstenen worden voor de verdere ontwikkeling van het plattelandsdorp. Deze drie insteken hanteren we als waardevolle kapstukken om een nieuwe toekomst voor Gooik aan op te hangen. Ze corresponderen bovendien met de drie belangrijkste kwaliteiten die het dorp nu heeft en uniek maakt.

Gooik, de parel van het Pajottenland:

- A. een veelzijdige woonomgeving van woonerven, linten en clusters,
- B. in een aantrekkelijk landschap van open kouters en ingesneden valleien,
- C. met een vitaal gemeenschapsleven van buurtactiviteiten tot dorpsevents.

02/ LANDSCHAP

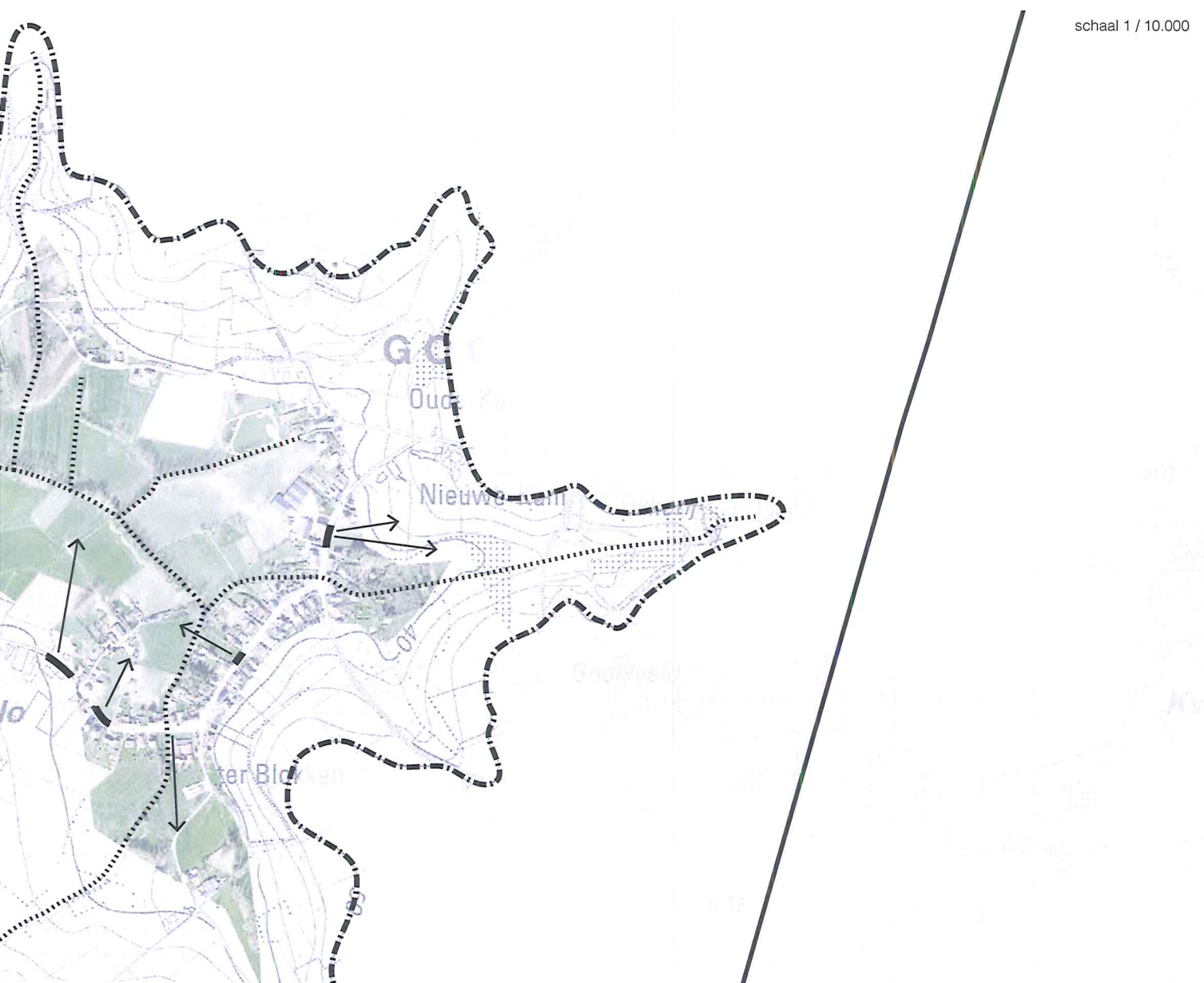
Het Pajottenland vormt als landschappelijke eenheid, onderdeel van de Vlaamse heuvelrij, een langgerekte reliëfrijke strook rond getuigenheuvels die zich uitstrekken vanaf het West-Vlaamse Heuvelland, over de Vlaamse Ardennen, via het Pajottenland tot het Hageland en Limburgs Haspengouw. Deze gebieden vertonen niet alleen landschappelijk sterke gelijkenissen, maar ook op het vlak van verstedelijking (het plattelandskarakter primeert hier nog) en op het vlak van toeristisch recreatief potentieel. De gebieden zijn erkend als regionale landschappen en zijn gekend als zeer aantrekkelijke buitengebieden om te wandelen, te fietsen, van streekproducten te genieten, ... Toerisme is er eerder laag-dynamisch en in evenwicht met het landelijke karakter. Het uitgesproken landschap vormt er, naast enkele waardevolle monumenten, de grootste toeristische troef.

Het landschap zoals we het vandaag ervaren heeft nog veel behouden van haar historische karakteristieken. De basis van het landschap wordt gevormd door een golvend tot heuvelachtig leemplateau dat doorsneden wordt door vele beekvalleien. Bovenop de heuvelruggen bevinden zich relatief vlakke of lichthellende kouters met een zeer weids en open karakter. De grootschalige kouters lenen zich zeer goed voor akkerbouw. Hun open karakter danken ze aan het ontbreken van perceelsrandbegroeiing. De beekvalleien zijn diep uitgesneden met vaak meer dan 40m hoogteverschil. Ze worden begrensd door een steilere rand en hebben een meer gesloten karakter ten gevolge van de aangeplante houtkanten en boomrijen. Op de nattere valleiegronden bevinden zich voornamelijk graslanden en boomgaarden. Deze tweedeling vormt de basis van het landschap en is zeer duidelijk afleesbaar op de Ferrariskaart (van ongeveer 1770).

Dit landschapsbeeld is nog steeds herkenbaar in het huidige landschap, maar is wel geleidelijk aan het vervagen. Verschillende processen zetten het aantrekkelijke en gevarieerde landschap rond Gooik onder druk. Tussen Gooik en Strijland is de vallei van de Grote Molenbeek bepalend. Deze vallei loopt min of meer van het zuidoosten naar het noordwesten en dringt in het oosten dwars doorheen de dorpskern. Haaks hierop zijn diverse zijbeken in het leemplateau uitgesneden. Aan beide zijdes van de vallei bevinden zich zeer grote open kouters. De structuur van de vallei is door de schaalvergroting van de landbouw meer open geworden. De bocagestructuur van houtkanten en kleine landschapselementen verdwijnt er langzaam samen met het fijnmazige netwerk van landbouwpaden. De vallei wordt er tegelijk meer open en toegankelijk door. Daardoor komt ook de bebouwing veel nadrukkelijker in het beeld. Want door de toegenomen verlinting langsheen de verbindingswegen (zie

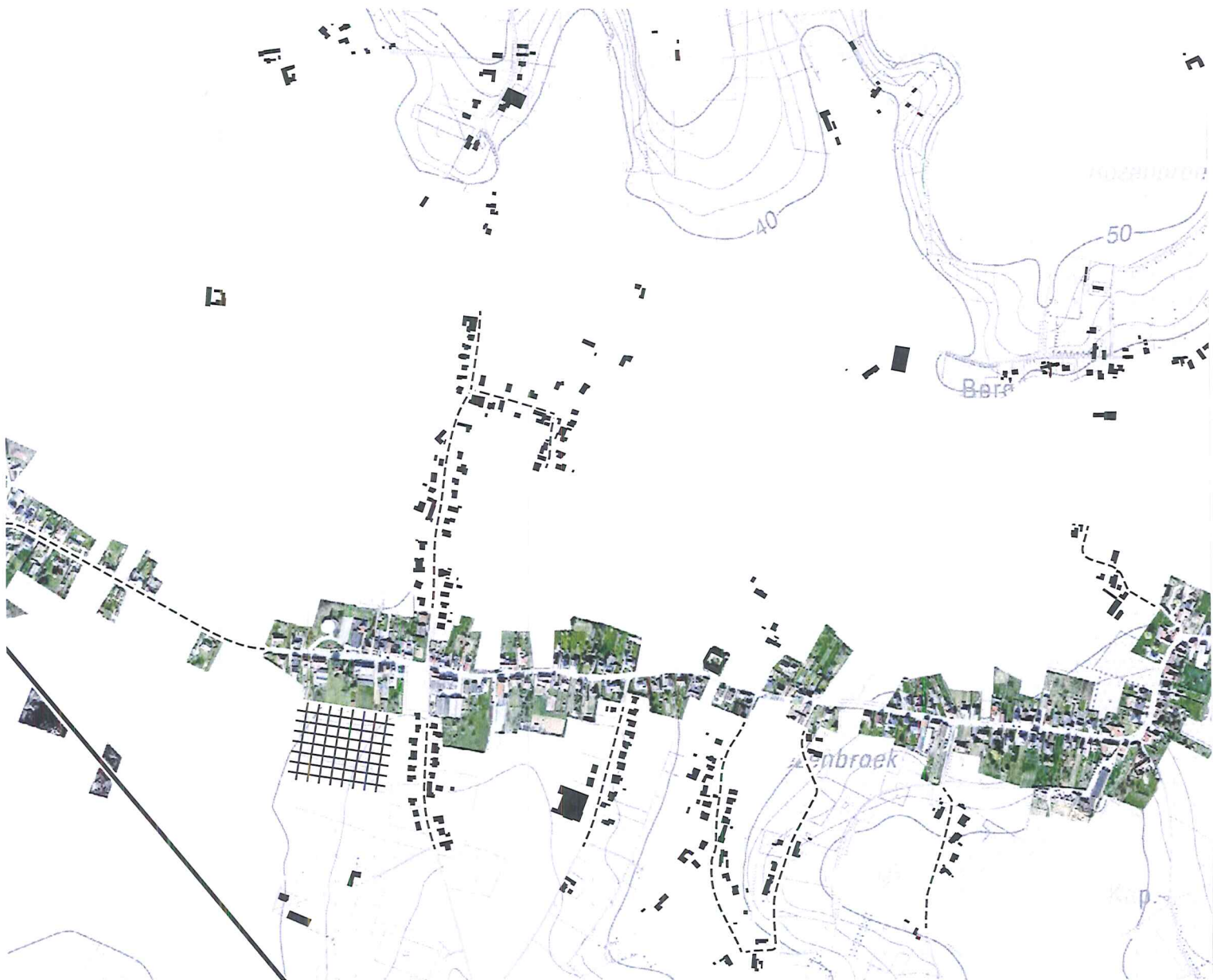
04/ bebouwing) wordt de open ruimte er versnipperd en vertuind. Delen van de bebouwing staan ook reeds op de nattere valleigronden (vaak op de plek waar de verbindingsweg langsheen de Grote Molenbeek doorheen kleinere zijvalleien snijdt). Het open zicht op de valleien vanaf deze weg geraakt steeds verder dichtgebouwd. Slechts op bepaalde plaatsen blijven openingen doorheen het lint. De versnippering zet ook de natuurwaarden van de vallei onder druk, doordat steeds meer barrières ontstaan. De drogere kouters zijn ondertussen ook deels bebouwd geraakt en we treffen er nu ook heel ander landbouwwormen aan zoals niet-productief grasland, paardenweides en boomgaarden. Het open beeld geraakt ook hier versnipperd en de karakteristieke vergezichten verdwijnen langzaam aan door verdere vertuining. Ook de productieve landbouwstructuur komt onder druk. De VLM onderzoekt daarom in dit gebied de mogelijkheden van een ruilverkaveling.

03/ BEBOUWING

Het oorspronkelijke nederzetting patroon in het Pajottenland is nauw gerelateerd aan het fysische systeem en het hieraan gekoppelde ontsluitingssysteem. Nagenoeg alle dorpen en gehuchten zijn historisch ontstaan op de drogere gronden op de overgang tussen de beekvallei en de hoger gelegen heuvelruggen. De kleine boerderijtjes en grote vierkantshoeves werden opgericht langsheen de verbindingswegen die de verschillende dorpen en gehuchten aan elkaar linkten. Deze wegen volgden het reliëf en werden aangelegd op de overgang tussen de natte gronden en de vruchtbare kouters. Vanaf deze wegen werden zowel de valleien als de kouters voor landbouw aangesneden. Een uitgebreid netwerk van paden dat dwars doorheen de vallei liep of net over de kouter heen ging zorgde voor de ontsluiting van het landbouwgebied. Langsheen deze paden kwam oorspronkelijk nauwelijks bebouwing voor. Veel van deze paden zijn nooit verhard en sommige delen ervan zijn nu zelfs verdwenen.

Een echte grote dorpskern ontbreekt in dit nederzetting patroon. Gooik organiseerde zich reeds vroeg als zeer kleine kern rond de ommuurde Sint-Niklaaskerk en in de Middeleeuwen werd er ook een kleine kasteelburcht opgericht. (op de locatie van het RVT). De kleine kern groeide echter voornamelijk lineair langsheen de verbindingsweg waardoor het dorp een zeer langgerekte vorm kent zonder duidelijk centrumplein. Gooik en de verschillende lintgehuchten, zoals Strijland, Terlo en Stuyvenberg breidden zich stelselmatig, langsheen de verbindingswegen uit. In de vallei van de Grote Molenbeek werd er vooral gebouwd langsheen de verbindingsweg tussen de kernen Gooik en Strijland. Deze weg vormde ook een van de belangrijkste verbindingen tussen de Edingse- en Ninoofsesteenweg. Daardoor fungeert deze as als een soort hoofdstraat van een langgerekt dorp (primaire structuur). De bebouwingslinten zijn er opgespannen tussen een aantal vooral publieke focuspunten zoals de kerk. Langs een aantal van de oude landbouwpaden die haaks op de verbindingsweg staan (en in de zijvalleien omhoog

naar de kouters lopen) werd gaandeweg ook bebouwd (secundaire structuren). Vaak zijn het korte lintjes waarvan de weg doodloopt of overgaat in een onverhard landbouwpad. In de nabijheid van de Edingsesteenweg zijn deze haakse landbouwpaden, ten gevolge van de beter bereikbaarheid, veel meer verlint. Ook lange stukken van de steenweg zijn verlint. Tot op heden verstedelijkte het gebied zich hoofdzakelijk op basis van de landschappelijke structuur en het ontsluitingsnetwerk. De lineaire afbakening op het gewestplan van het woongebied met landelijke karakter en later ook de opvulregel hebben de verlint natuurlijk nog in de hand gewerkt. Woonverkevelingen ontbreken (met uitzondering van de verkeveling Koning Boudewijnstraat). Dergelijk ruimte- en landschapsconsumerend bebouwingspatroon wordt best vermeden bij de verdere verdichting van de dorpskernen want ze hebben geen enkele relatie met het specifieke landschap van valleien en kouters.

Het resulterende bebouwingspatroon kan het best omschreven worden als aan elkaar geregen bebouwingslinten bestaande uit diverse bebouwingstypologieën. Aaneengesloten bebouwing komt enkel voor als korte fragmenten in de oude kernen. Voor het grootste deel zijn deze linten eerder diffuus en samengesteld uit kleinere boerderijtjes, vierkantshoeves en recentelijk vrijstaande woningen. Door de zeer diverse typologieën en de verspringende voorbouwlijnen geven de linten een zeer verbrokkeld karakter. De straatruimte vormt nu de enige publieke ruimte van het dorp en verbreedt en versmalt voortdurend. Ze bevat naast de straat zelf af en toe en voetpad, wat parkeerplaatsen, opritten, en tuinstroken maar kan nauwelijks als publieke ruimte gebruikt worden. Aantrekkelijke ontmoetingsruimte, zoals een dorps- of buurtplein ontbreekt. De bebouwing staat vaak op smalle en diepe percelen en woningen gaan slechts in beperkte mate een relatie aan met het achterliggende landschap. Ze richten zich hoofdzakelijk op de eigen tuin. Een gemiste kans voor een aantrekkelijk woonmilieu.

04/ GEMEENSCHAP

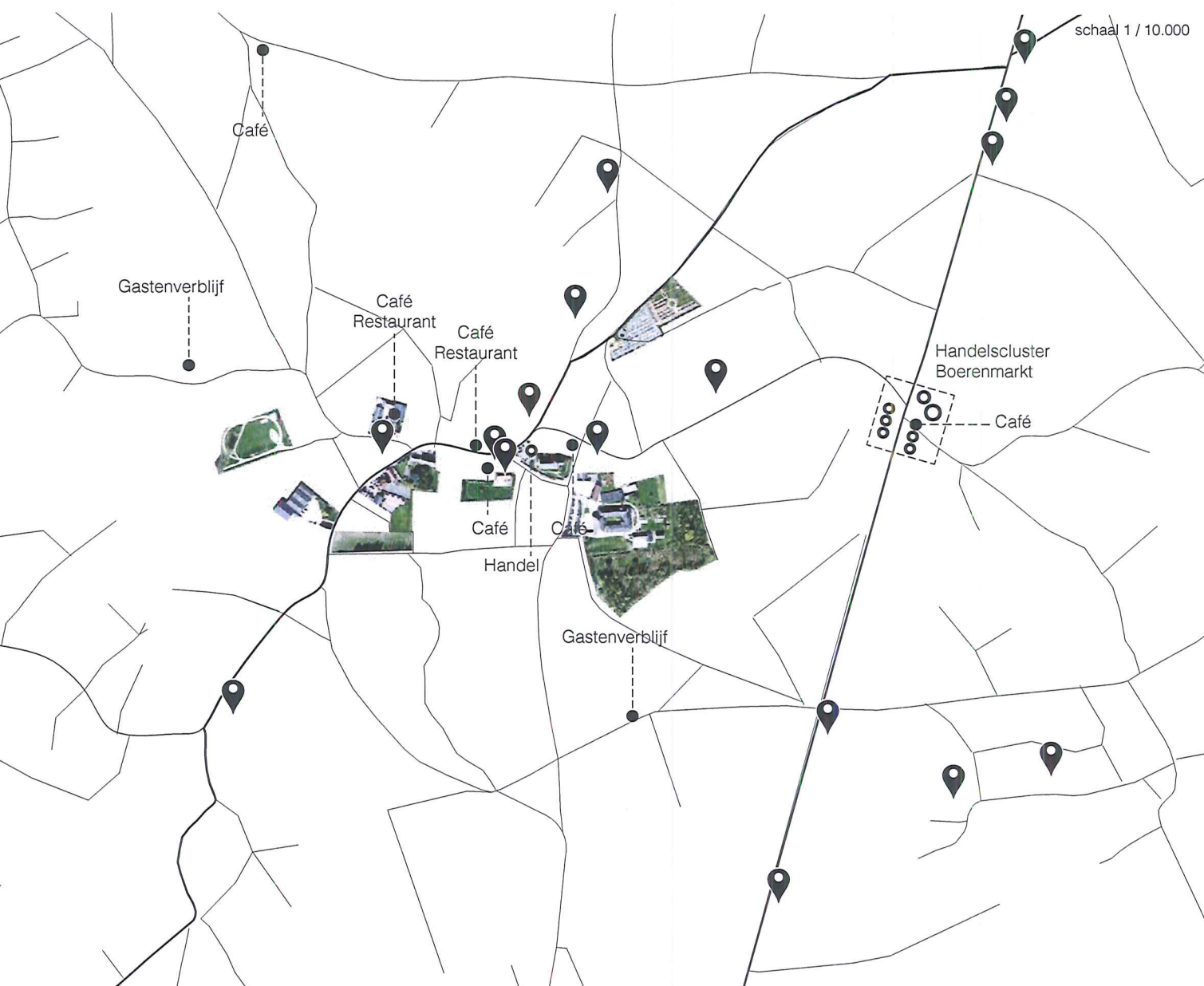
Het dorpsleven werd vroeger gekarakteriseerd door een hechte gemeenschap die zich organiseerde rond gedeelde waarden, vaste rituelen en gemeenschappelijke feesten. Het binnenhalen van de oogst, het vieren van een specifieke gebeurtenis zoals een trouw of geboorte en de jaarlijks terugkerende kermis organiseerden het sociale ritme van het dorpsleven. Mensen kenden elkaar en ontmoetten elkaar vaak in de dorpskern, bij de lokale kleinhandel, aan de kerk of in het dorpscafé. Dit beeld van de kleinschalige sociale verbondenheid is grotendeels nostalgisch, maar toch. Het karakteriseert hoe we denken over het volksleven in het dorp. Vandaag is het bestaande sociale leven in het dorp niet meer zo georganiseerd. De inwoners van Gooik kennen ongetwijfeld niet langer iedereen in het dorp en hun sociaal leven beperkt zich niet langer tot het dorpsplein. Bovendien zorgt de aantrekkingskracht van dorp en streek ook voor veel nieuwelingen, zowel inwijkelingen (die dagelijks pendelen) als toeristen. Dergelijke tendensen zouden het beeld kunnen geven dat het sociaal leven in het dorp afgezwakt is.

In Gooik is het sociaal leven echter nog steeds zeer rijk en divers. De gemeente investeert in het ondersteunen van de vele vormen van het verenigingsleven en in het faciliteren van sociale interactie via het voorzien van ontmoetingsruimte. Verschillende gemeenschapsfaciliteiten, zoals de kerk, de basisscholen, de cultuurschuur, de (voor)leeszaal van de bibliotheek, de feestzaal van de parochie of het podium in de academie, de voetbalvelden, de bijhorende kantine en de atletiekpiste, ... versterken allen mee de sociale structuur van het dorp. Het bestaande patrimonium is voor een plattelandgemeente zeer divers, al is veel van het patrimonium aan vernieuwing toe. Een uitgelezen kans om de positionering en organisatie ervan te herdenken. Vreemd is wel dat de echt publieke ruimte van straten, pleinen en parken grotendeels ontbreekt. Ruimte voor spontane ontmoeting is schaars en vooral weinig boeiend ingericht. De nadruk ligt er vooral op verplaatsing en parkeren en niet op verblijven. Een nieuwe visie op dergelijke ruimtes dringt zich op.

Ook het privaat initiatief creëert boeiende plekken voor interactie. Verspreid in de vele linten komen cafés voor, die vaak ook een clublokaal zijn voor een lokale vereniging. Het winkelaanbod is eerder beperkt. In Gooik en Strijland zijn doorheen de jaren zowat alle handelszaken verdwenen door de te beperkte draagkracht van de dorpskernen. Een aantal verplaatste zich naar het kruispunt van de verbindingsweg met de steenweg. Hier kunnen de handelszaken inspelen op passanten en ook de boerenmarkt vindt er wekelijks op de pendelparking plaats. Hoewel de dorpen door het verdwijnen van de dagdagelijks voorzieningen aan dynamiek te lijken verliezen vormen dergelijke "gouden kruispunten" ook troeven voor een gemeente als Gooik. Daarnaast zijn er al een paar plaatsen die meer gericht zijn op recreanten (zoals gastenverblijven), maar het aanbod is op dat vlak nog eerder beperkt.

Maar het zijn vooral de vele verschillende verenigingen die zorgen voor interactie tussen bewoners, het organiseren van activiteiten, evenementen en ontmoeting. Terecht wordt aangehaald dat net dat dé sterkte van Gooik is. Het kaartbeeld hieronder toont de verspreiding van de verschillende gemeenschapsfaciliteiten, maar ook van de diverse sociale organisaties, bewonersverenigingen, belangenorganisaties, sport- en hobbyclubs, ... aangevuld met een aantal sociale evenementen die in Gooik georganiseerd worden. En het zijn er ongetwijfeld veel meer. Veel sociale initiatieven zijn kleinschalig of toevallig. Of worden georganiseerd vanuit de living van een bewoner en vinden plaats in een achtertuin. Dergelijke vormen van ongedwongen sociale ontmoeting tussen burens en dorpsgenoten is minstens even waardevol. Want het is de organisatiekracht van de bewoners die doorslaggevend is voor de leefbaarheid van dorpen. Al deze vele kleinschalige bijdrages van de bewoners aan hun onmiddellijke leefomgeving zorgen voor de sociale vitaliteit van de dorpsgemeenschap.

05/ DORPSSTRUCTUUR GOOIK

A. Inzetten op specifieke woonomgevingen.

Vandaag gebeurt de ontwikkeling van dorpen vaak ad hoc en op basis van een gelijkmatig gespreide structuur voor woonontwikkelingen die in de jaren 1970 met de gewestplannen werd vastgelegd. Deze structuur is niet alleen verouderd, ze werd ook bepaald zonder onderzoek van de ruimtelijke karakteristieken en potentieel van de dorpen zelf. De uitdaging bestaat er in de ontwikkeling van dorpen te sturen naar een meer duurzame woonomgeving, met oog voor de cultuurlandschappelijke waarde van haar omgeving. Het gemeentelijk structuurplan onderzoekt diverse locaties in de omgeving van Gooik voor een nieuwe woonentiteit van 2,5 hectare of 35 woningen. Op lange termijn zal de woningbehoefte zelfs nog groter zijn, voornamelijk ten gevolge van gezinsverdunding. Dit wil zeggen

dat er niet alleen nood is aan meer woningen, maar ook aan andere typologieën. “De gemeente beoogt het gefaseerd vrijmaken van bouw mogelijkheden en het realiseren van kleinschalige projecten op maat van de woonkern. Het karakter van de kernen dient te worden gerespecteerd en de ontwikkelingen door middel van inbreiding moeten de globale kwaliteit van de kern en de omgeving verbeteren.” (GRS, pg100). Deze doelstellingen willen we nastreven, al lijkt het gesuggereerde antwoord van inbreiding niet het beeld op te roepen dat bij de bestaande kwaliteiten van het dorp hoort. Op zijn minst laat het begrip ruimte voor onderzoek. We willen daarbij de ontwikkeling van de woonfunctie van Gooik binnen een ruimer kader – minimaal dat van de vallei van de Molenbeek – onderzoeken en als basis nemen voor de transformatie van het dorp zelf.

B. Het landschap beleefbaar maken.

De beekvallei van de Grote molenbeek vormt de landschappelijke drager van het dorp. De meeste mensen zijn ondertussen wel al doordrongen van het belang van een aantrekkelijke woon- en leefomgeving. In de woonplaatsconcurrentie die zich afspeelt tussen verschillende kernen vormt ze dus een waardevolle troef. Wie wil niet wonen met zicht op een dergelijk mooi landschap? Maar bijkomende bebouwing kan ook een bedreiging vormen. "De beekvalleien hebben een structurerende werking op de natuur, het landschap en de milieukwaliteiten. Er dienen maatregelen getroffen te worden om deze beekvalleien en de kleine landschapselementen die er deel van uitmaken, te behouden en te ontwikkelen." (GRS pg101). Het is dus essentieel aandacht te hebben voor de herinrichting van de vallei. Deze open ruimte kan uitgroeien tot een belangrijke belevingsruimte. Door de vallei gericht toegankelijk te maken via fiets- en wandelpaden kan ze een groot publiek landschapspark worden waarin landbouw, waterberging, natuurbeheer en recreatie een plek kunnen vinden. Dit is een tweede opgave.

C. Versterken van de lokale gemeenschap.

Steeds vaker wordt benadrukt dat dorpsbewoners mee verantwoordelijk zijn en dat de organisatiekracht van de bewoners doorslaggevend is voor de ontwikkeling van dorpen. We zien een grote kans voor Gooik in het stimuleren van diverse gemeenschapsinitiatieven, die allen een bijdrage leveren aan de sociale samenhang en dus aan de leefbaarheid van het dorp. Daarbij denken we aan een plaatselijke bibliotheek georganiseerd door vrijwilligers, een lokaal voedselteam ter vervanging van een verdwenen winkel, gezamenlijk autovervoer (van kinderen naar school), het organiseren van activiteiten en (buurt)feesten, het samen aanbieden van sociale en medische diensten, ... Deze initiatieven dragen op hun beurt weer bij aan de verdere ontwikkeling van de woonfunctie van het dorp. Als we sociale interactie en collectiviteit willen stimuleren moeten we die ook een plaats geven. Het aanbieden van heel specifieke publieke en collectieve ruimtes nemen we mee als derde opgave. De belangrijkste voorwaarde voor sociale vitaliteit, zit in de dynamiek en sociale verbanden van bewoners zelf.

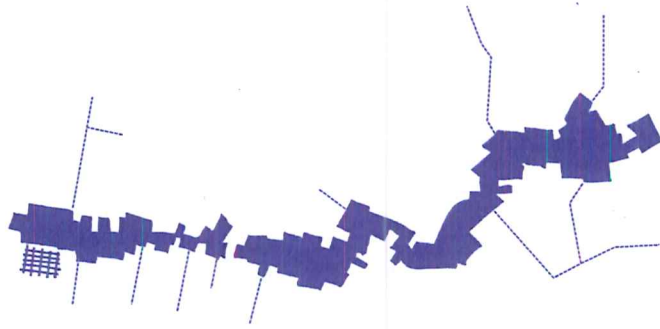

Het uitwerken van een masterplan voor Gooik vraagt om uitspraken met betrekking tot het bijkomende woningaanbod, de ontsluitingsmogelijkheden, de inrichting van het landschap en de publieke ruimte en de inpassing van publiek(georiënteerd) programma. Door in te zetten op het herdefiniëren van de dorpsstructuur vanuit de woonopgaven menen we hierop een zinvol antwoord te kunnen geven. In die opgave zit immers de dynamiek van het dorp. Het toekomstperspectief voor Gooik is niet langer dat van het autonoom dorp maar dat van het **woondorp**. Dit kunnen we bereiken door een veelzijdige woonomgeving van woonerven, linten en clusters uit te bouwen in een aantrekkelijk landschap van open kouters en ingesneden, groene valleien, met een vitaal gemeenschapsleven van buurtactiviteiten tot dorpsfeesten.

1. Historisch ontwikkelde het dorp zich in evenwicht met het landschap. Tussen de lagergelegen natte beekvallei en de hoger gelegen open kouters groeide langzaam aan een diffuus lintdorp. Het strekt zich uit van (Ninoofse) steenweg tot (Edingse) steenweg en wordt opgespannen tussen de kleine kernen van Gooik en Strijland.

2. Momenteel komen nauwelijks landschapsconsumerende woonverkavelingen voor. De bebouwing ent zich nog steeds op de landschappelijke drager. Maar het gevraagde bijkomende woonprogramma en de geselecteerde locatie lijken kernverdichting, door middel van woonverkavelingen achter en tussen de linten, te suggereren. Dergelijke grote contextloze aanvulling aan het dorp willen we vermijden.

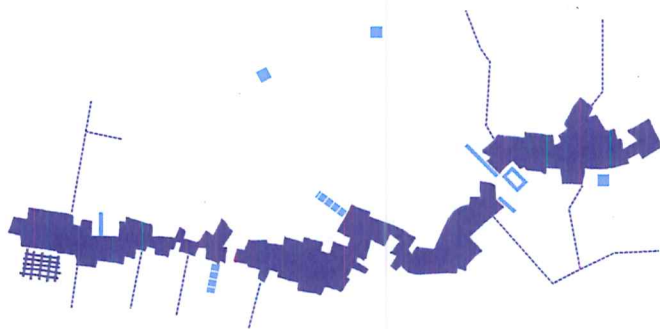
3. We willen inzetten op de waardevolle structuur van het dorpslint en hier, op specifieke plekken en volgens 4 types van contextuele ingrepen, nieuwe woonclusters aan toevoegen. Deze clusters vormen de parels langs het woonlint en zoeken bewust terug een relatie met het valleilandschap op. Ze kunnen zo het landschapsbeeld mee helpen herstellen en versterken, het padennetwerk door de vallei opladen en zorgen voor bijkomende boeiende publieke plekken op schaal van het dorp of op schaal van de woningcluster.

1.

2.
niet zo

3.
maar zo

07/ VERDICHTINGSTRATEGIE GOOIK

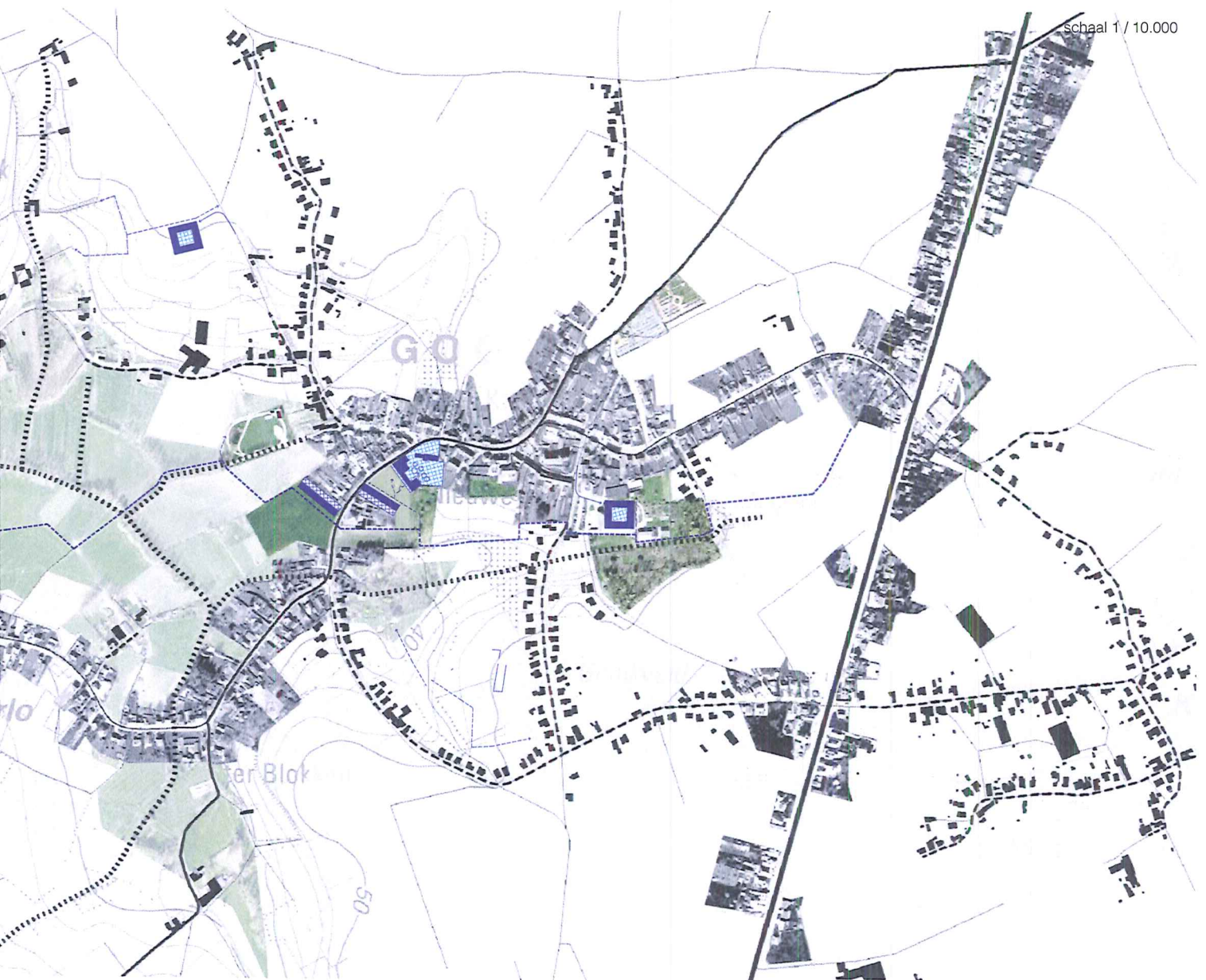
Een grondige analyse van de historische ontwikkeling en de karakteristieken van het bestaande dorp legt bloot welke structuur nu precies waardevol is. Aan die structuur willen we verder bouwen. Vanuit die optiek kiezen we ervoor om de toekomstige behoeftes van het dorp, zowel aan woningen als bijkomende publieke voorzieningen, niet in te zetten op één locatie, namelijk het open ruimtefragment ingesloten door de Dorpsstraat/Koekoekstraat/Zijpstraat/Gooikeveldstraat/Torenstraat, maar net in te zetten op verschillende locaties in het woondorp Gooik dat zich uitstrekt langsheen de vallei van de Molenbeek vanaf de kern van Gooik tot aan Strijland. De nieuwe ingrepen verscherpen en versterken dan de bestaande dorpsstructuur van het woonlint en het waardevolle valleilandschap. Want ook in het opgegeven open ruimtefragment aan het bestaande gemeentehuis willen we het aanwezige mooie landschap behouden en niet volbouwen. We stellen daarom een alternatieve structuur voor.

De hoofdstructuur van het dorp zal bestaan uit de drie min of meer parallelle structuren, namelijk de verbindingsweg Gooik-Strijland die voor de ontsluiting van het dorp zorgt zowel met de wagen als het openbaar vervoer, een nieuw fiets- en wandelnetwerk met een belangrijk traject dat beide kernen verbindt en doorheen de vallei loopt en de vallei zelf, gestructureerd langsheen de Molenbeek. Deze drie lijnen vormen als het ware het raamwerk voor de verdere ontwikkeling van het dorp. Een eerste ingreep bestaat er in dit raamwerk "af te werken". Het bestaande netwerk van trage wegen doorheen de vallei is bijvoorbeeld op verschillende plaatsen onderbroken. We stellen voor de missing links aan te leggen. De verbindingsweg is ingericht als een verkeersstructuur en niet als verblijfsruimte. We stellen voor op bepaalde segmenten, zoals de Dorpsstraat en het bijhorende plein in Gooik opnieuw in te richten en de hoofdas van het dorp te herwaarderen. In de vallei lijkt het aangewezen meer ruimte te voorzien voor de waterbergende functie langsheen de beek.

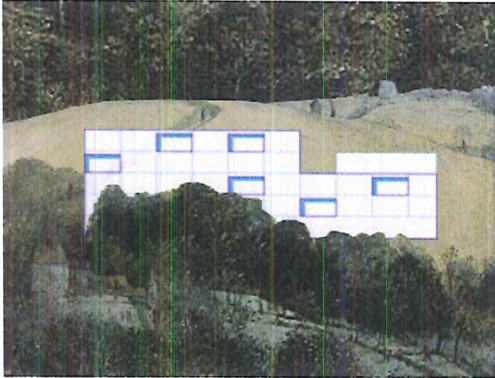

Aan dit raamwerk willen we op strategische plaatsen nieuwe ontwikkelingen koppelen die dwarse zichten, verbindingen of functionele relaties in het landschap mogelijk maken. We stellen voor om niet heel het aangeduide open ruimtefragment in te richten voor wonen, vernieuwde gemeenschapsfuncties, parkeren en publiek groen, maar in te zetten op deze locatie én op een aantal andere locaties. De voorgestelde locaties zijn (van oost naar west): de site van het RVT en de basisschool, de site van de bestaande academie en het gemeentehuis, de site van het aardappelverwerkend bedrijf in de Koekoekstraat, twee verlente landbouwpaden, namelijk de Loveldstraat en Thibautstraat, het open perceel tegenover de basisschool van Strijland en twee sites op de heuvelflank ten noorden van de verbindingsweg, één in de Eeckelstraat en één in de Bergbroekstraat. Buiten de voorgestelde locaties en de bestaande linten zoals ze zijn afgebakend op het gewestplan kan dan in de toekomst niet meer gebouwd worden. In de linten wel nog, maar bepaalde plekken, waar nu een mooi open zicht bestaat op de vallei, willen we vrijwaren.

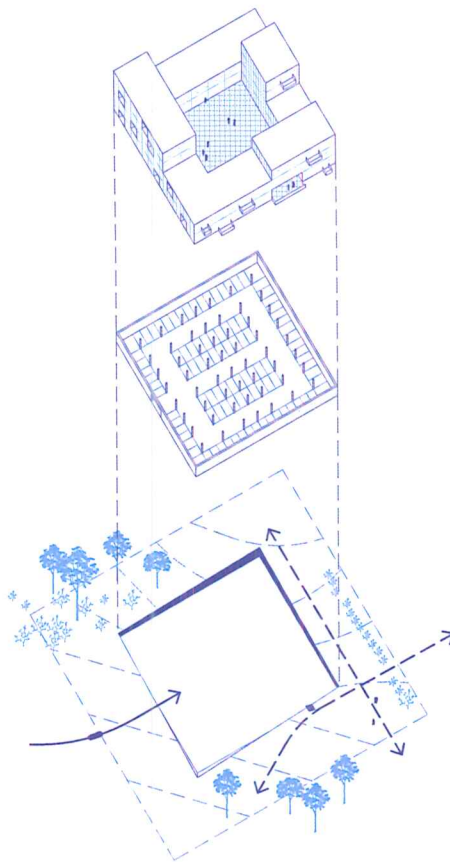
We willen zo strategisch mogelijk te werk te gaan en de ingrepen combineren binnen kleine geconcentreerde projecten. Het uitgangspunt is dat vanuit elke nieuwe gebouwde ingreep de relatie van de bebouwing met het landschap versterkt wordt. Waar mogelijk wordt het zicht vanaf de weg naar het landschap open gemaakt. Op die plaatsen wordt een aantal woningen toegevoegd (een cluster van 10 tot 15 eenheden), publieke functies (een nieuw gemeentehuis, academie, school, ...) of een combinatie van beide. Het project wordt via een padennetwerk aan de hoofd fietsroute gekoppeld. Parkeren wordt op eigen kavel opgenomen zodat de publieke ruimte ontzien wordt. Aan de gebouwde ingreep wordt telkens ook een aantal ingrepen in het landschap gekoppeld zoals het aanplanten van bomen en houtkanten. Telkens wordt een buitenruimte voorzien die publiek toegankelijk is. Zo ontstaat geleidelijk aan een stelsel van verspreide dorps- en buurtpleintjes. En aan elke plek wordt minstens één collectieve functie gekoppeld die ervoor zorgt dat het gemeenschapsleven een plek krijgt.

08/ PAREL 1 HET HOF

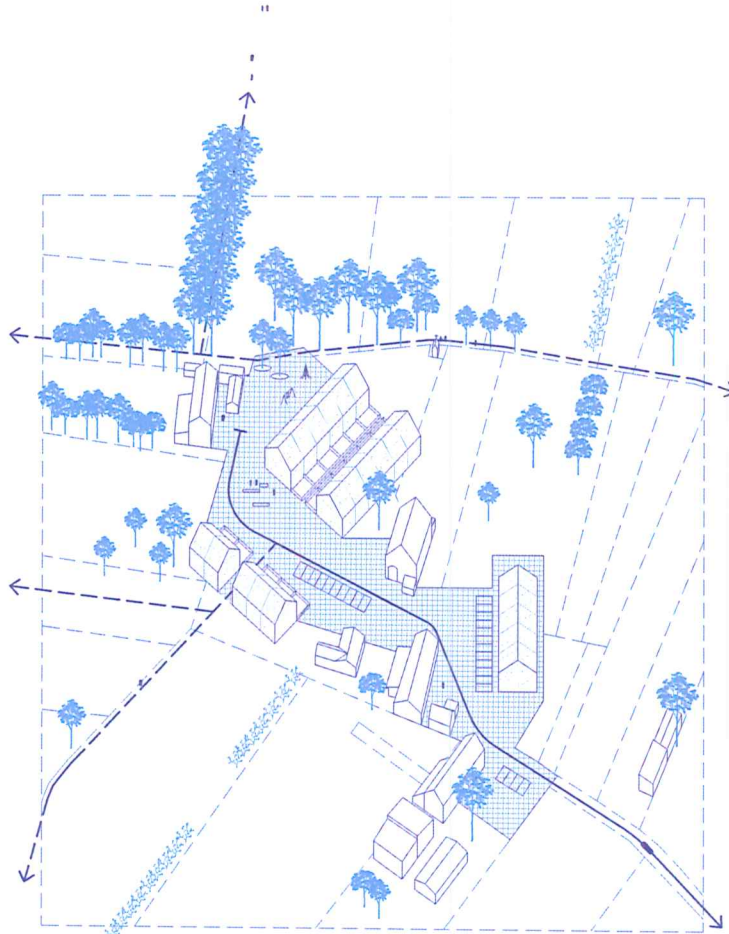
- Volume:** De bebouwing wordt sterk geconcentreerd in één volume van 2 à 3 lagen dat een duidelijke figuur vormt in het landschap, net als een grote vierkantshoeve. Door de compacte vorm is het volume goed herkenbaar. Het toekomstige RVT aan de Bronnenweg vormt een dergelijke grootschalig volume.
- Positie:** Het Hof vormt een gebouw dat vrij in het landschap staat, los van andere bebouwing. Een positie op een steile overgang tussen kouter en vallei laat toe in te spelen op het reliëf en het volume meer in het landschap in te schuiven.
- Buitenruimte:** De bebouwing wordt georganiseerd rond een gemeenschappelijke koer of hof.
- Paden:** De publieke routes lopen niet doorheen het hof maar er langs. Het project takt er op aan.
- Ontsluiting:** Het Hof is bereikbaar vanaf de weg via een oprijlaan.
- Parkeren:** De parking wordt ingesneden in de helling
- Landschap:** Het project wordt ingepast in de eerder gesloten hellingen waar bosjes en bomenrijen op voorkomen.
- Woningen:** Deze organiseren zich rondom het collectieve hof en richten zich op het omliggende landschap. Er zijn geen private tuinen, wel terrassen. Verschillende typologieën zijn mogelijk.
- Collectief:** Feestruimte, polyvalente zaal, gastenverblijf, seminarie/retraite, ...
- Referentie:** Collectief woonproject De Woongaard, De Pinte (Abscis), Collectief woonproject Wonen in het Bos, Genk (Lava)

PAREL 2 HET ERF

- Volume:** In het model van het Erf wordt de nieuwe bebouwing toegevoegd aan een bestaande cluster van bebouwing die zich bevindt op de korte dwarse lintjes op de hoofdweg zoals in de Loveldstraat. De nieuwe en de oude bebouwing vormen samen 1 ruimtelijke entiteit.
- Positie:** Het erf houdt een zekere afstand ten opzichte van de hoofdweg. De bebouwing sluit er bij voorkeur niet tegen aan. Dit zorgt ervoor dat het erf een zelfstandige figuur blijft in het landschap.
- Buitenruimte:** De bebouwing wordt geschakeld in een zeer losse orde, maar alle ruimte ertussen vormt en veelvormige buitenruimte die als een woonerf fungeert tussen de gebouwen. Hier wordt gereden maar ook gespeeld, gefeest, ...
- Paden:** De publieke routes lopen over het erf. Het Erf vormt een rustpunt of een instappunt op de routes
- Ontsluiting:** Het Erf takt aan op de hoofdweg en aan de kruising wordt een bushalte voorzien.
- Parkeren:** Er wordt geparkeerd in geclusterde parkeervelden
- Landschap:** Het project wordt geïntegreerd in de vallei door toevoegen van bomenrijen en houtkanten.
- Woningen:** Verschillende woningtypes kunnen rond het erf geschakeld worden. Ze kunnen een private tuin hebben.
- Collectief:** Boerderijen kunnen mee opgenomen worden, hoeveproducten aanbieden of transformeren tot een zorgboerderij, gastenverblijf of restaurant. Er is een lokaal voor een vereniging of voedselteam.
- Referentie:** Individuele woning met collectieve voortuin, Asse (Blaf), Collectief woonproject Putteberg, Begijnendijk (BOB361)

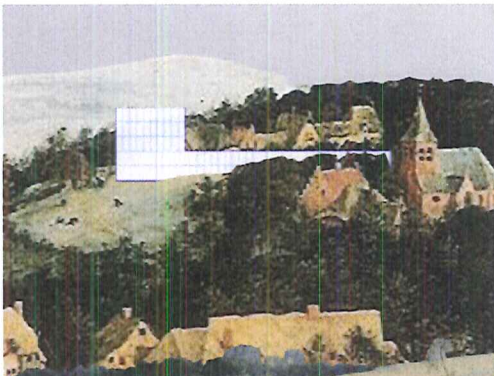

09/ PAREL 3 HET PAD

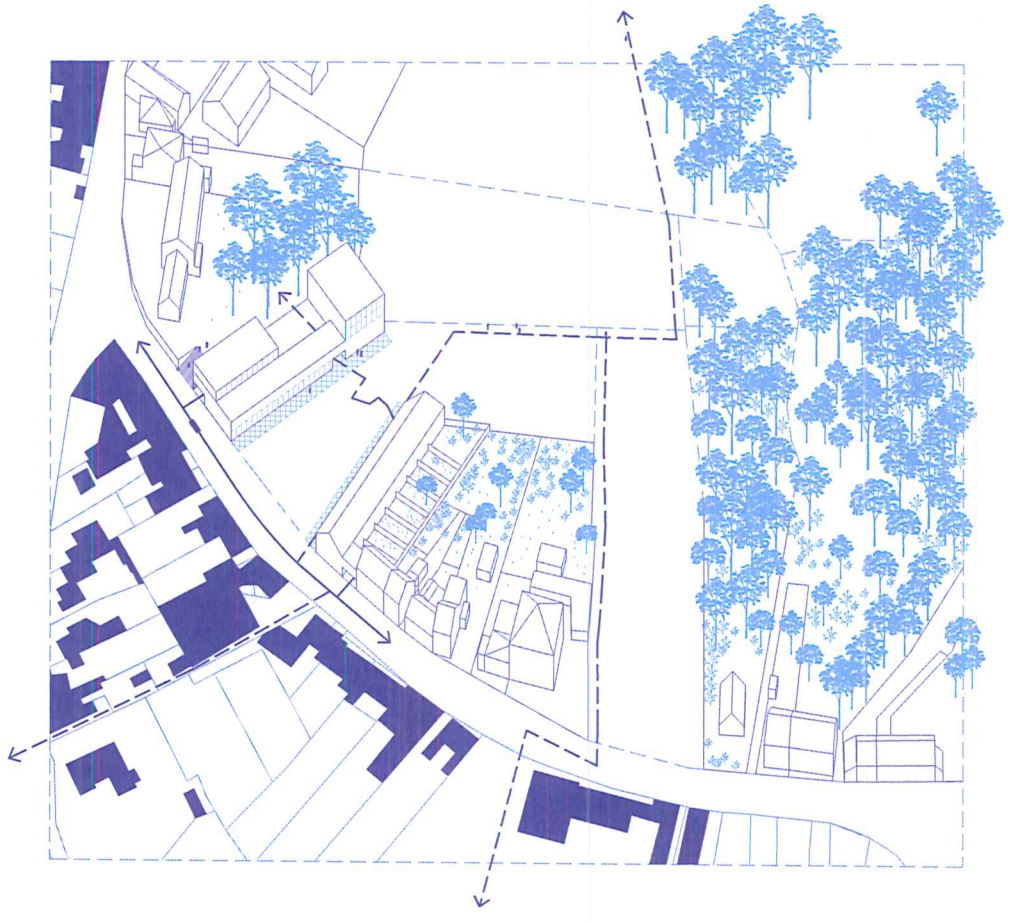
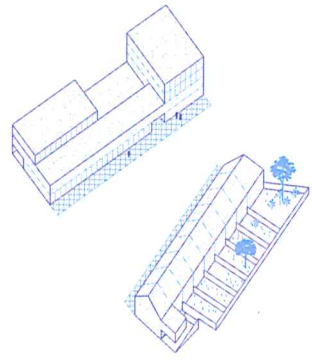

- Volume:** In het model van het Pad wordt de nieuwe bebouwing toegevoegd als een smalle strook haaks op het lint. Het voegt zich in de lege percelen in de lint in. In Strijland bevindt zich reeds een dergelijk woonpad. Ook de scholen in Gooik en Strijland zijn nu zo georganiseerd.
- Positie:** Het Pad houdt met de voorzijde afstand ten opzichte van de naastgelegen woningen of andere bebouwing, aan de achterzijde sluit het met de tuinen er tegen aan.
- Buitenruimte:** De buitenruimte is beperkt tot een smalle strook langs de woning, als een pad. De rest van de buitenruimte blijft onderdeel van het landschap.
- Paden:** De publieke routes lopen langs het Pad. De woningen sluiten aan op het padennetwerk.
- Ontsluiting:** Het Pad haakt recht op de hoofdstraat aan.
- Parkeren:** Er wordt geparkeerd onder of achter de bebouwing.
- Landschap:** Er blijft steeds een opening in het lint behouden. De verdraaiing biedt zicht op het landschap. Deze opening is weinig beplant om zichten vrij te houden.
- Woningen:** Vooral gelijkaardige woningen worden naast elkaar geschakeld. Ze kunnen een private tuin hebben.
- Collectief:** Op de kop aan de straatzijde kan een meer publiekgerichte of passagegerichte functie, zoals een winkel, horecazaak of beroepspraktijk ingepast worden. Verder kan een lokaal ingepast worden voor een vereniging of voedselteam.
- Referentie:** Collectief woonproject Wonewei, Lovenjoel (A33), Collectief woonproject La Vignette, Leuven (WIT)

PAREL 4 HET PLEIN

- Volume:** In het model van het Plein neemt de nieuwe bebouwing als een uitzonderlijk gebouw een positie in het lint in. Het gebouw heeft een korrelmaat die duidelijk anders is dan die van de bestaande bebouwing. Ze is uitzonderlijk
- Positie:** Het Plein vormt een verbreding van de ruimte van de hoofdas. Ze opent de ruimte van de weg naar het landschap en kijkt er over uit, als een soort balkon.
- Buitenruimte:** De buitenruimte wordt ingericht als een publieke plein geschakeld aan de weg én het landschap. Het plein maakt de link tussen beide.
- Paden:** De publieke routes verknopen op het plein.
- Ontsluiting:** Het Plein takt rechtstreeks aan op de hoofdweg en er wordt een bushalte voorzien.
- Parkeren:** Er wordt geparkeerd in een parking onder het Plein (onder het gebouw of onder de pleinruimte).
- Landschap:** Het Plein vormt een duidelijk andere figuur dan het landschap. Het is een focuspunt waarop het lint opgespannen zit, net zoals de kerk. Tegelijkertijd laadt het mee het achterliggende landschap op dat hierdoor het karakter krijgt van een meer publiek veld of terrein.
- Publiek:** Op de site kunnen diverse publieke functies gegroepeerd worden zoals het gemeentehuis met de diverse loketfuncties en infopunten, de kantoren en de feestelijke zaal, de bibliotheek en de nieuwe academie.

Voorliggende nota is dus geen draft van het masterplan, integendeel. Het feitelijke ontwerpwerk moet nog beginnen. Voorliggende nota schetst al een aantal eerste krijtlijnen voor de verder ontwikkeling van het dorp Gooik tot een aangenaam en levendig woondorp. Daar willen we graag verder aan ontwerpen. Het woondorp Gooik zal haar aantrekkingskracht echter niet alleen halen uit een aantrekkelijk vormgegeven woonruimte en landschap. Dat komt wel in orde. De sterkte van het woondorp ligt evenzeer in de vitaliteit van de gemeenschap die er woont, er elkaar ontmoet en er veel activiteiten onderneemt. Die dynamiek willen we uitdrukkelijk meenemen in de uitwerking van het masterplan. We stellen voor om de bevolking van Gooik en het brede verenigingsleven via coproductie te betrekken. Onder de noemer van "Atelier Gooik" stellen we voor om delen van het masterplan ter plaatse op te maken en in samenwerking met al wie wil participeren.

Dergelijke aanpak heeft drie doelstellingen.

- In een eerste instantie laat het ons toe om de aanwezige dynamiek goed in beeld te krijgen. Op die manier kunnen we meer gerichte ontwerpvoorstellen uitwerken voor nieuwe gemeenschapsinfrastructuur van het dorp, voor collectieve elementen in het nieuwe woonomgevingen en voor de inrichting van de publieke ruimte zowel in het dorp als het omliggende landschap. Simpel gesteld: het leert ons wat zal werken en wat niet. Waar vraag naar is, en wat overbodig is of veranderd kan worden.
- Daarnaast willen we reeds vanaf de start van het masterplan werken aan daagvlak voor de toekomstige ingrepen. Door iedereen regelmatig op de hoogte te brengen, goed te informeren, te luisteren en vragen te beantwoorden zal een masterplan kunnen groeien dat bij heel veel mensen gedragen is. Dat zal de doorvertaling van het plan in een RUP, of in een uitvoeringsplan alleen maar vlotter doen verlopen. Maar het is niet deze pragmatiek die de drijfveer vormt voor het atelier, het is effectief de bedoeling dat de bevolking uiteindelijk als één man achter het plan staat.
- Tenslotte ambiëren we nog meer. We willen echt mensen betrekken. De voorzet die in dit plan gedaan wordt benoemt een aantal mogelijke plekken in Gooik die op termijn een heel nieuwe invulling als woongebied kunnen krijgen. Sommige van deze terreinen zijn privaat eigendom maar nemen niettemin een cruciale positie in het dorp in. De verschillende eigenaars willen we, in functie van een haalbaar plan, mee in bad nemen. Een vergelijkbaar scenario stellen we voor in functie van het opladen van de woonprojecten met nieuwe collectieve of publieke functies. Het zijn de verenigingen en de bewoners van Gooik die deze op termijn mee zullen opladen. En net naar hun enthousiasme willen we op zoek gaan. Bovendien zijn er ook een aantal specifieke overheidsadministraties zoals de VLM of verenigingen zoals natuurland die al actief zijn op het terrein. Ook hun willen we betrekken zodat het masterplan afgestemd kan worden op hun ambities en hun projecten mee kan integreren.

Atelierruimte.

Het atelier willen we zelf in Gooik organiseren. Het volledige ontwerpteam zal een drietal keren neerstrijken in Gooik zelf. Net zoals de muzikanten van de stage volksmuziek willen we een week in Gooik verblijven en er werken (bijvoorbeeld in de academie of de cultuurschuur). We willen er open atelier houden en bewoners, verenigingen, belangenorganisaties, betrokken actoren en gemeentediensten uitnodigen om deel te nemen aan het ontwerpproces. Die 3 weken leveren veel input op voor de uitwerking van het masterplan en die nemen we terug mee naar huis. We leren veel bij. Het laat ons ook toe om gericht op zoek te gaan naar opportuniteiten in Gooik. Dit bijvoorbeeld door met eigenaars van strategische gebieden te praten en zo mogelijkheden af te toetsen. Het atelier blijft dus niet binnen zitten, maar gaat de boer op en consulteert bewoners ook thuis, op café of in het verenigingslokaal. Het atelier Gooik is geen vervanging voor het reguliere proces waarin we samen met onze opdrachtgever en plan uitwerken en waarin u, met maandelijkse regelmaat, geconsulteerd wordt. Want zelf al betrekken we zo veel mogelijk actoren, het blijft het gemeentebestuur dat de uiteindelijke keuzes zal maken.

